

СУЧАСНІ ФОРМИ ІНВЕСТИВАННЯ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬ МАЛИЙ І СЕРЕДНІЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ

Плисенько Галина, к.е.н., доцент кафедри промислового маркетингу

Національний технічний університет України

«Київський Політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Київ, Україна

ORCID ID 0000-0003-0561-0732

galinaplysenko@gmail.com

Малий і середній бізнес є ключовим сегментом економіки України, що забезпечує робочі місця, генерує значну частину ВВП та сприяє розвитку регіонів. В умовах глобалізації, цифровізації та зростання конкуренції доступ до ефективних форм інвестування стає критично важливим для підтримки конкурентоспроможності малого і середнього бізнесу. Незважаючи на війну, малий та середній бізнес (МСБ) в Україні демонструє надзвичайну стійкість і здатність адаптуватися до викликів. У 2022 році, через вторгнення, ВВП України скоротився на 30%, а доходи малих підприємств впали на 43%, що призвело до скорочення робочих місць на 22% [1]. Проте вже до кінця 2023 року 82% підприємств, які припинили діяльність на початку війни, частково відновили роботу, і цей тренд продовжує зростати [2]. Попри втрати, бізнеси адаптуються до нових умов, шукаючи шляхи для відновлення та зростання. Державна та міжнародна підтримка стала критично важливою для виживання МСБ під час війни. Програми, такі як «Vision: BDF 2.0», які передбачають фінансову підтримку та кредити для бізнесу, стали рятівним колом для багатьох підприємств [3]. Крім того, міжнародні організації, такі як ООН, активно працюють над розробкою стратегій для покращення доступу до фінансування та розвитку інноваційних рішень для підтримки МСБ [2].

Значну роль у відновленні бізнесу також відіграє технологічна модернізація та інтеграція України до європейського ринку. Це дозволяє українським підприємствам бути більш конкурентоспроможними та гнучкими в умовах постійних змін економічного середовища [4]. Таким чином, малий і середній бізнес, незважаючи на війну, залишається важливою частиною української економіки та демонструє потенціал до відновлення та подальшого розвитку завдяки підтримці держави та міжнародних партнерів та застосовуючи інноваційні форми інвестування, зокрема: венчурний капітал і стартапи, інвестиції в приватні ринки, криптовалюти та блокчейн-технології, соціальні інвестиції та стійке фінансування, інвестування через платформи краудфандингу.

Сучасні форми інвестування відкривають перед інвесторами численні переваги: високий потенціал прибутку: особливо це стосується інвестування на ранніх стадіях у стартапи та технологічні компанії; диверсифікація портфеля: інвестування у приватні ринки та альтернативні активи допомагає знизити ризики, пов'язані з коливаннями на публічних ринках; підтримка інновацій: інвестори мають можливість підтримувати розвиток нових технологій та бізнес-моделей, які можуть суттєво вплинути на економіку в майбутньому. Проте, існують і суттєві ризики: низька ліквідність: інвестиції в приватні ринки або стартапи можуть бути неліквідними, що ускладнює вихід з інвестиції у разі потреби; високий рівень ризику: інвестування в нові компанії або технології завжди пов'язане з ризиком невдачі проекту; регуляторні зміни: наприклад, криптовалюти стикаються з посиленням регуляцій у багатьох країнах, що може вплинути на їхню вартість та доступність для інвесторів [5].

Сучасні форми інвестування, які застосовують підприємці, значно розширилися завдяки новим технологіям та фінансовим інструментам, які активно інтегруються в бізнес-процеси. Розглянемо основні з них.

1. Класичні форми інвестування у новому форматі. Попри стрімкий розвиток інноваційних підходів, традиційні форми інвестування, такі як банківські кредити та лізинг, залишаються популярними серед українських підприємців. Проте ці механізми набувають нового вигляду завдяки впровадженню цифрових платформ. Онлайн-кредитування, автомати-

зовані системи оцінки кредитоспроможності та можливість отримання фінансування через мобільні додатки спрощують доступ до коштів і знижують витрати бізнесу [3].

2. Краудфандинг та краудінвестинг. Одним із найперспективніших способів залучення інвестицій для малого та середнього бізнесу є краудфандинг. Цей метод дозволяє підприємцям залучати кошти безпосередньо від широкого кола осіб, які зацікавлені у продукті чи послугі. В Україні краудфандингові платформи, такі як Big Idea або міжнародні ресурси на зразок Kickstarter, стають інструментами для фінансування стартапів та розширення вже існуючого бізнесу. Краудінвестинг, у свою чергу, дає змогу інвесторам отримувати частку у компанії, що розвивається, створюючи довгострокове партнерство між бізнесом і громадою [4].

3. Венчурне інвестування. Хоча венчурний капітал переважно асоціюється зі стартапами у сфері технологій, все більше середніх українських підприємств у традиційних секторах звертаються до венчурних інвесторів. Цей підхід є особливо ефективним для інноваційних проєктів із високим ризиком, але значним потенціалом зростання. Успішні приклади таких інвестицій в Україні можна знайти у сфері агротехнологій, екологічних рішень та IT-послуг.

4. Платформи P2P-кредитування. Peer-to-peer (P2P) кредитування – це ще одна сучасна форма залучення інвестицій, яка стає дедалі популярнішою серед малого та середнього бізнесу. Завдяки платформам на кшталт Moneysueo чи міжнародних сервісів, підприємці можуть отримувати фінансування без посередництва банків. Цей механізм вигідний для обох сторін: позичальники отримують доступ до капіталу за нижчими ставками, а інвестори мають можливість отримувати дохід у вигляді відсотків.

5. Інвестиції через бізнес-ангелів. Бізнес-ангели – це приватні інвестори, які надають фінансування малому бізнесу на ранніх етапах розвитку. Вони часто пропонують не лише гроші, але й експертну підтримку, доступ до мережі контактів та консалтинг. В Україні спостерігається зростання активності бізнес-ангелів завдяки організаціям, таким як Ukrainian Business Angels Network (UBAN), які об'єднують інвесторів і підприємців.

6. Інноваційні фінансові інструменти. Останніми роками на українському ринку з'явилися нові фінансові інструменти, які активно використовуються малий та середній бізнес:

- фінансування через ICO (Initial Coin Offering). Використання криптовалют для залучення інвестицій набуває популярності серед технологічних компаній.
- гібридні моделі фінансування, які поєднують класичні кредити із грантовою підтримкою або краудінвестингом, допомагають знижувати фінансові ризики.
- смарт-контракти на базі блокчейну, що забезпечують прозорість і безпечність транзакцій між підприємцями та інвесторами.

7. Гранти та міжнародна допомога. Грантові програми залишаються важливим джерелом фінансування для малого та середнього бізнесу в Україні. Такі організації, як USAID, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), а також програми ЄС, надають кошти підприємцям для розширення виробництва, цифровізації чи впровадження екологічних ініціатив. Гранти є особливо привабливими через те, що вони не передбачають повернення коштів, однак вимагають прозорості та підготовки якісної документації.

8. **Роль цифрових технологій.** Цифровізація стає рушієм змін у формах інвестування. Онлайн-платформи, мобільні додатки та блокчейн забезпечують зручність і безпеку фінансових операцій. Завдяки автоматизації процесів і доступності інформації, навіть малий бізнес отримує доступ до складних фінансових інструментів, які раніше були доступні лише великим компаніям.

9. **Соціально відповідальне інвестування (SRI) та ESG-критерії.** Соціально відповідальне інвестування (SRI) набуває популярності серед малих і середніх підприємств, які прагнуть залучити інвесторів, орієнтованих на сталий розвиток. Інвестори все більше звертають увагу на дотримання ESG-критеріїв (екологічних, соціальних і управлінських аспектів) при виборі бізнесу для фінансування. Це створює додаткові можливості для МСБ, які реалізують проєкти в сфері екології, соціальної відповідальності чи розвитку місцевих громад. Наприклад, підприємства, що впроваджують енергоефективні технології, скорочують викиди або займаються соціально значущою діяльністю, можуть отримати пріоритет при залученні інвестицій.

10. Інкубатори та акселератори як джерела інвестицій. Інкубатори та акселератори відіграють значну роль у розвитку малого та середнього бізнесу, надаючи не лише фінансування, а й консультаційну підтримку, доступ до експертів та ринків. В Україні існує кілька успішних програм, таких як TechUkraine та 1991 Open Data Incubator, які сприяють розвитку інноваційних проєктів. Участь у таких програмах допомагає підприємцям не лише знайти джерела фінансування, але й підвищити рівень компетенцій у веденні бізнесу [3].

Отже, сучасні форми інвестування відкривають нові можливості для розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. Поєднання традиційних методів із інноваційними технологіями дозволяє підприємцям ефективно залучати ресурси для зростання, підвищення конкурентоспроможності та розширення своєї діяльності. Водночас, для повноцінного використання цих інструментів необхідні подальші реформи фінансової системи, підвищення фінансової грамотності підприємців та підтримка з боку держави й міжнародних організацій. Таким чином, інвестування для малого та середнього бізнесу в Україні перебуває на етапі трансформації, відкриваючи перспективи для сталого економічного зростання.

Література:

1. CSIS. Financing Ukraine's critical small and medium-sized enterprises. URL: <https://www.csis.org/analysis/financing-ukraines-critical-small-and-medium-sized-enterprises>
2. United Nations Development Programme. Представники малого та середнього бізнесу в Україні мають оптимістичні погляди щодо відновлення – нове дослідження UNDP. URL: <https://www.undp.org/ukraine/press-releases/tenacious-ukrainian-small-medium-businesses-optimistic-about-recovery-undp-study-finds>
3. Нові ініціативи підтримки підприємців під час Конференції відновлення України 2024: «Візія: Фонд розвитку підприємництва 2.0» та «Альянс за стійкість малих та середніх підприємств». URL: https://mof.gov.ua/uk/news/novi_initsiativi_pidtrimki_pidpriiemtsiv_pid_chas_konferentsii_vidnovlennia_u_kraini_2024_viziia_fond_rozvitku_pidpriiemnistva_20_ta_alians_za_stiikist_malikh_ta_serednikh_pidpriiemstv-4668
4. Financing SMEs and Entrepreneurs 2024. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/industry-and-services/financing-smes-and-entrepreneurs-2024_7f425b1a-en
5. Venture Capital's Role in Financing Innovation: What We Know and How Much We Still Need to Learn. URL: https://www.hbs.edu/ris/Publication%20Files/20-131_fc73af76-3719-4b5f-abfc-1084df90747d.pdf

ТРАНСФОРМАЦІЯ ДАНИХ ОБЛІКУ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ І ДЕРЖАВИ

Пуголовко Ілля, аспірант

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Умань, Україна

ORCID ID 0009-0006-4720-8759

e-mail: illia.puholovko@udpu.edu.ua

Науковий керівник: Чвертко Людмила, к.е.н., доцент кафедри фінансів,
обліку та економічної безпеки

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Умань, Україна

ORCID ID 0000-0000-0000-0000

e-mail: chvertko.l@udpu.edu.ua

У сучасних умовах розвитку бізнесу неможливо ігнорувати значення імплементації та удосконалення передових інформаційних технологій, заснованих на широкому використанні обчислювальних систем та електронної взаємодії з ключовими стейкхолдерами. Трансформація систем управління бізнесом відбувається завдяки інтеграції нових технологій та опера-